

Bruegel

De legende van de Deventerkaart

Voor wie? 2de et 3de graad basisonderwijs

Doel? De kaart van Deventer leren lezen met behulp van een pionnen.

Versie 1 – Vertrekken van een geprinte kaart

De kaart

- Een kaart die groot genoeg is voor deze oefening: Ofwel [contacteer](#) je ons, wij sturen dan een afgedrukte kaart in posterformaat op (9 of 16 A3s). Ofwel kan je de kaart bij de KBR bestellen (het formaat A0 kost 15€ + 2,5€ administratieve kosten) ► <https://www.kbr.be/nl/tarieven-voor-reproducties/>

De pionnen

- Er zijn 14 pionnen die de legende voorstellen (vanaf hier = legendepionnen) (p. 5-6) en 4 pionnen voor de windrichtingen (p. 7).
- Druk de legendepionnen 2 maal af (zorg dat je een pion per leerling hebt) en de pionnen voor de windrichtingen eenmaal. Knip, plooi en plak ze zoals op de foto hier rechtsonder.

Klaarzetten

- Plaats de kaart op een eiland van banken.
- De leerlingen gaan errond staan en krijgen elk een pion.

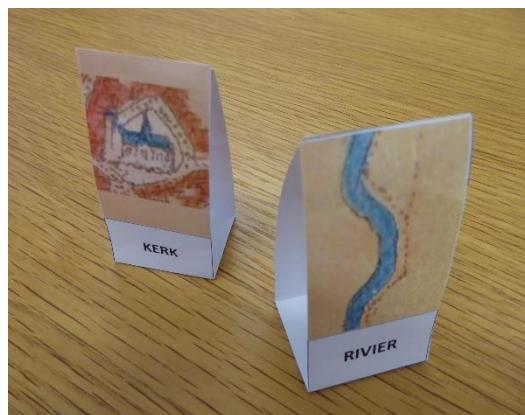
Opdracht

- Oriënteer jullie samen en zet de windrichtingen op de juiste plaats op de kaart: *Noordt (N)*, *Oriens (O)*, *Meridies (Z)* en *Occidens (W)*.
- Om de beurt zetten de leerlingen hun pion op de juiste plaats op de kaart.

Pas op: het is belangrijk dat de leerlingen begrijpen dat ze niet identiek hetzelfde moeten zoeken als wat op hun pion staat, maar wel iets wat erop lijkt: ze zoeken bijvoorbeeld niet die exacte kerk, maar wel een kerk.

Jacques Deventer, plan van de stad Brussel en zijn omgeving, 1550, KBR, Kaarten en plannen, nr.22.090

Materiaal

- Druk pagina 8 en 9 af per 2 leerlingen.

Klaarzetten

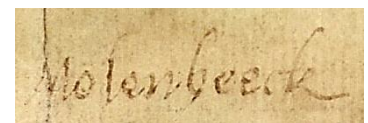
- Projecteer de kaart van Deventer (► <https://uurl.kbr.be/1043770>) en verzamel de leerlingen voor de projectie.
- Deel per 2 leerlingen de legendepionnen en windrichtingen uit. Zo heeft elk groepje én de pionnen én de windrichtingen in de hand.

Opdracht

- Zoek klassikaal de windrichtingen op de kaart: *Noordt (N)*, *Oriens (O)*, *Meridies (Z)* en *Occidens (W)*.
- De leerlingen zoeken alle legendepionnen op de geprojecteerde kaart.
- Zoek daarna klassikaal andere voorbeelden van elk element op andere plaatsen op de kaart.

Informatie als besluit op de oefening

- Het gebied op de kaart van Deventer loopt van het noordelijke deel van Ukkel (in het zuiden) naar Laken (in het noorden) en Anderlecht (in het westen) tot de huidige wijk van de Squares (in het oosten).
- De stad wordt omsloten door een muur. Als je goed kijkt, zie je dat die stadsmuur bestaat uit verschillende torens en 8 stadspoorten. Dit is tweede stadsmuur van Brussel die in de 14de eeuw werd gebouwd. In het midden kan je nog het traject van de eerste stadsmuur uit de 13de eeuw ontwaren. De overgang van de eerste naar de tweede stadsmuur toont een belangrijke uitbreiding van de stad en van zijn populatie.
- Alles is groen (ook al zie je dat niet goed meer op de kaart door verkleuringen), zowel in de stad als op het platteland. Rondom Brussel zie je de namen van dorpjes zoals Molenbeek, Anderlecht of OpBrussel (de oude naam van St-Gillis). Die oude dorpjes zijn vandaag gemeentes van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

- De kaart toont ons een stad volledig omgeven door platteland. De lange “gang” (de donkere strook op de kaart) komt overeen met de Zennevallei. Je kan duidelijk de kronkelige rivier op de kaart zien. In het noorden van de stad is het kanaal van Willebroek in volle ontwikkeling. Dit moet de handel tussen Brussel en de zee vergemakkelijken.
- De vijvers werden aangelegd in de buurt van beekjes om de waterloop van de rivier en de viskweek te regelen. In het oosten zie je de Maelbeek en de aaneenschakeling van vijvers.
- Aan de poorten zien we telkens groepjes huizen (kleine boerderijen) en religieuze gebouwen. Deze poorten leiden van Brussel naar de belangrijkste buursteden (vb. de Naamsepoort leidt naar Namen).

Pedagogische dossiers online

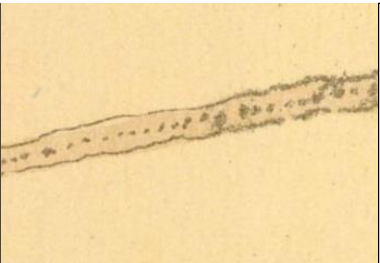
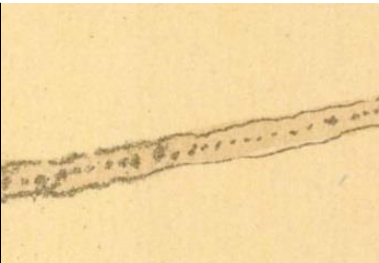
✦ Meer info online van de Musea van de stad Brussel

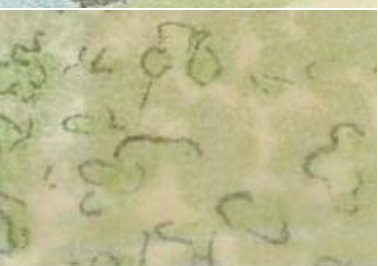
- Brussel in de middeleeuwen - 1. De stedelijke ruimte: ontstaan en ontwikkeling: [hier](#)
- Een blik op de stedenbouwkundige ontwikkeling van Brussel: [hier](#)

✦ De Hallepoort - Pedagogisch dossier: [hier](#)

Versie 1 – De legendepionnen

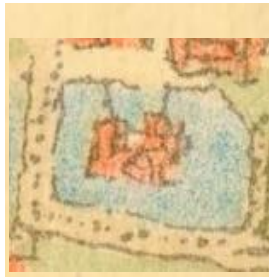
plakken		KASTEEL OMRINGD MET WATER	voet	KASTEEL OMRINGD MET WATER	
plakken		WIND- MOLEN	voet	WIND- MOLEN	
plakken		WEG	voet	WEG	
plakken		HUIZEN	voet	HUIZEN	
plakken		KANAAL	voet	KANAAL	
plakken		RIVIER	voet	RIVIER	
plakken		KERK	voet	KERK	

						
TWEEDE STADSMUUR + GRACHT	EERSTE STADSMUUR	VIJVER	BOS	WATER- MOLEN	POORT (VAN DE STADSMUUR)	BEEK
voet	voet	voet	voet	voet	voet	voet
TWEEDE STADSMUUR + GRACHT	EERSTE STADSMUUR	VIJVER	BOS	WATER- MOLEN	POORT (VAN DE STADSMUUR)	BEEK
plakken	plakken	plakken	plakken	plakken	plakken	plakken

De kaartjes met de windrichtingen

<i>Noordt</i>	<i>Oriens</i>	<i>Meridies</i>	<i>Occidens</i>
(N)	(O)	(Z)	(W)
voet	voet	voet	voet
(N)	(O)	(Z)	(W)
<i>Noordt</i>	<i>Oriens</i>	<i>Meridies</i>	<i>Occidens</i>
plakken	plakken	plakken	plakken

Versie 2 – De kaartjes

**KASTEEL OMRINGD
MET WATER**

**WIND-
MOLEN**

WEG

HUIZEN

KANAAL

RIVIER

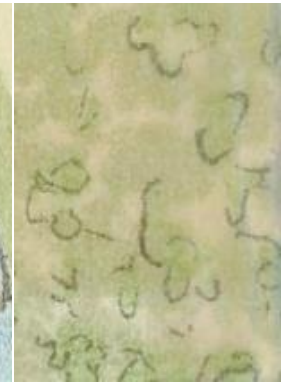
KERK

**EERSTE
STADSMUUR**

VIJVER

BOS

**WATER-
MOLEN**

**POORT
(VAN DE
STADSMUUR)**

BEEK

**TWEEDE
STADSMUUR
+ GRACHT**

<i>Noordt</i>	<i>Oriens</i>	<i>Meridies</i>	<i>Occidens</i>
(N)	(O)	(Z)	(W)